17 Dinler arası benzerliklerin sebebi nedir

Soru: İslamiyet'teki birçok uygulama diğer din ve kültürlerde de var. Örneğin namaz hareketleri budistlerde de var. Kadınlarda başörtüsü Sümer, Asur, Hitit, Urartu, Akad, Babil gibi medeniyetlerde de var. Tespih çekme uzak doğu dinlerin de var vs. İslamiyet bu uygulamaları bu medeniyetlerden mi almıştır?

Cevap: Ortak kökten, bir kaynaktan gelen olgular veya bilgiler birbirine benzer olur. Bir imparatorun değişik ülke veya bölgelere gönderdiği kanunlar birbirine benzer olur ve bir kişinin görüşlerini yansıtır. Bir kişiden çıkan emirlerin benzer olması en doğal olgulardan biridir.

İslamiyet'ten önceki putperestlerin İslamiyet'e benzer ritüeller uygulaması, Mekke'nin kurucusu ve çok saygın bir peygamber olarak asırlar boyunca dininin ağırlığını bölgede hissettirmiş olan Hz İbrahim'den dolayıdır. Hz İbrahim, ilk defa eşi Hacer'i ve oğlu İsmail'i bu ıssız bölgeye bıraktıktan bir zaman sonra tekrar dönmüş ve Kâbe'yi inşa etmiştir. **Tavaf, kurban, namaz, secde, oruç, ölü yıkama, kefenleme gibi Allah'tan gelen tüm emirleri insanlara öğretmiştir**. Daha sonraları Mekke'yi ticari ve kültürel olarak canlandırmak için getirilen ve Kâbe'nin içine konulan putlarla birlikte İbrahim'in öğrettiği ve toplumun kültürüne kazınan öğretiler bir anda kaybolmamış sadece yönlerini putlara çevirmiştir. Fakat bu insanlar Allah'ı Hz İbrahim'den öğrendikleri gibi yine herşeyin yaratıcısı olarak biliyorlar, fakat ona ulaşmanın mümkün olmadığını ancak yeryüzünde onu temsil eden Tanrılarla ona ulaşılabileceğini düşünüyorlardı. Bunu gösteren bir ayet;

İlgili Makaleler

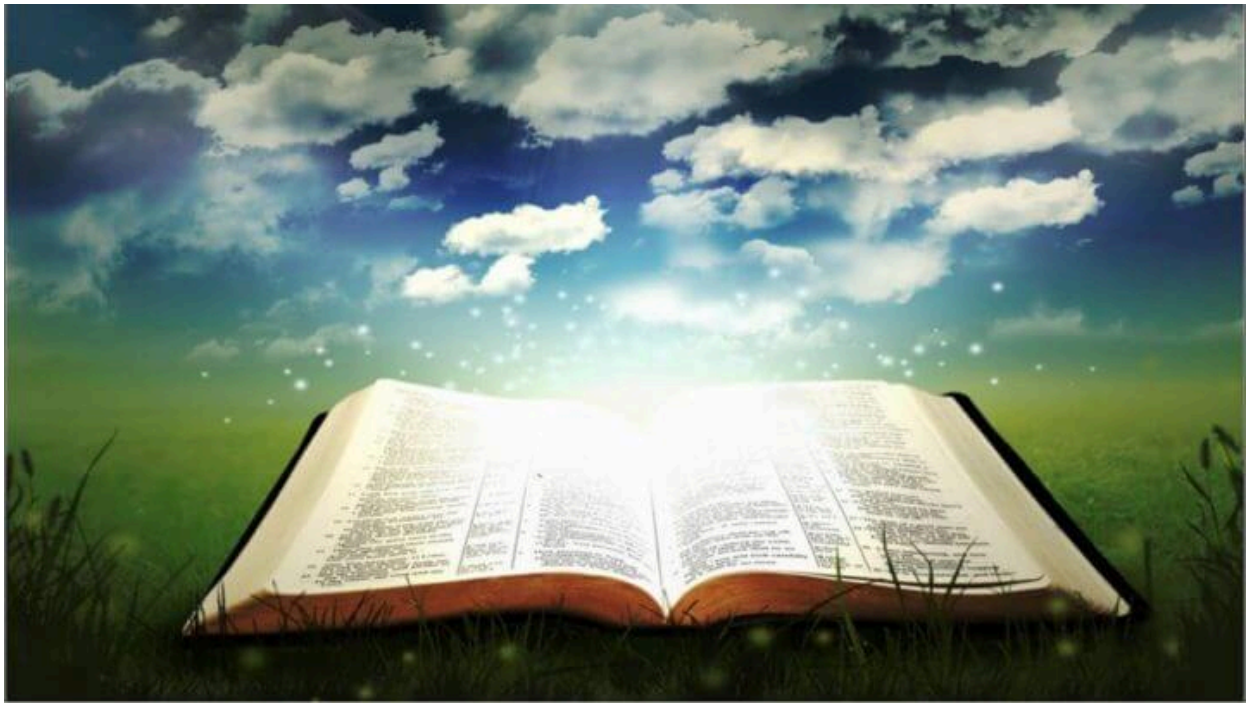

- 213# Kuran ve Tevrat arasında neden farklar var? 25 Şubat 2020

“Allah’ı bırakıp, kendilerine ne zarar, ne de fayda verebilecek şeylere tapıyorlar ve “İşte bunlar Allah katında bizim şefaatçılarımızdır” diyorlar. De ki: “Siz, Allah’a göklerde ve yerde onun bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz!? O, onların ortak koştukları şeylerden uzaktır, yücedir.” Yunus 18

Onların uydurdukları “Allah’a ileten ortaklar” kavramının doğru olmadığını ve sadece kendi kuruntuları olduğunu beyan etmek için şöyle bir ayet inmiştir:

“Bilesiniz ki göklerde kim var, yerde kim varsa, hep Allah’ındır. Allah’tan başkasına tapanlar (gerçekte) Allah’a koştukları ortaklara tâbi olmuyorlar. Şüphesiz onlar ancak zanna uyuyorlar ve sadece yalan söylüyorlar.” Yunus 66

“Siz Allah’ı bırakıp; sadece sizin ve atalarınızın taktığı bir takım isimlere (düzmece ilahlara) tapıyorsunuz. Allah onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir. Hüküm ancak Allah’a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye tapmamanızı emretmiştir. İşte en doğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.” Yusuf 40

Yaratıcı olarak ancak Allah’ı tanıdıklarını ise şu ayet haber vermektedir;

And olsun ki, eğer onlara: ‘Gökleri ve yeri kim yarattı?’ diye sorsan, mutlaka: ‘Allah!’ diyeceklerdir. De ki: ‘Hamd, Allah’a mahsusdur.’ Fakat onların çoğu bilmezler. Lokman 25

Putlarının yanında İbrahim’den öğrendikleri Allah’ı çok iyi bildiklerini, Abdulmuttalib’in iki oğlunun isimlerinden de anlayabiliyoruz. Birisi amcası Ebu Leheb, yani gerçek ismiyle Abduluzza, yani Uzza putunun kulu demektir. Diğeri Hz Muhammed’in babası Abdullah, yani Allah’ın kulu demektir. Müşrikler ürünlerinden Tanrılarına pay ayırırken de bir kısmını Allah’a bir kısmını ise putlarına ayırırlardı.

“O’nun üretip türettiği ekin ve hayvanlardan Allah için bir pay ayırdılar, sonra kendi zanlarınca: “Bu Allah’ındır, bu da ortaklarımızındır” dediler. Kendi ortakları için olan (pay), Allah tarafına geçmez, ama Allah’a aid olan kendi ortaklarının tarafına (payına) geçer. Ne kötü hüküm veriyorlar?” Enam 136

Putlar için namaz kılmaya başlamışlar, kurban kesmişler, zekatlarını kurbanlar için ayırmaya başlamışlardır. **Bu uygulamaları İslamiyet putperestlikten almamış tam tersi putperestlik Allah’ın öğretilerini taşıyan İbrahim dininden öğrenmiş ve yine aynı Allah’a inandığını düşünerek bu uygulamalara devam etmiştirler.** Hatta Hz İbrahim ve eşi Hacer’den miras kalan Safa ve Merve tepeleri arasında sa’y denilen ibadeti, bu tepelere diktikleri İsaf ve Naile adlı putları için yaparlardı. İslamiyet’ten sonra müslümanlar bu adetin putlara karşı yapıldığından dolayı yapmak istemeyince ayet inmiş ve Safa ile Merve’nin onların değil Allah’ın bir nişanı, işareti olduğunu bildirmiştir.

Şüphesiz, ‘Safa’ ile ‘Merve’ Allah’ın işaretlerindendir. Böylece kim Evi (Ka’be’yi) hacceder veya umre yaparsa, artık bu ikisini tavaf etmesinde kendisi için bir sakınca yoktur. Bakara 158

Safa ile Merve arasında yapılan Sa'y ibadetinin Hz. İbrahim'in eşi Hacer'in ilk defa uyguladığı bir ibadet olduğu Peygamberimiz tarafından bildirilmiştir.

Yine Musevilik ve İslam uygulamalarının birbirine bazı noktalarda benzediğini görürsünüz. Örneğin; Museviliğin orjinal halinde, güneşin konumuyla alakalı zamanlarda günde 5 defa ibadet edildiği, dualar okunduğu, rüku ve secde yapılırdı. (Epstein, Judaism; Örs, Musa ve Yahudilik, s.399). Bugün için Yahudilerden kapalı bir grup olan Samiriler namazlarını hâlâ devam ettirmektedirler. Samiri namazı videoları internette bulunabilir. Yahudiler sünnet olurlardı, idrar ve meniden sakınırlardı, hayızlı kadına dokunmazlardı, dini bayramları vardı, yağmur duasına çıkarlardı, ölü yıkayıp kefenlerlerdi, oruç tuttukları belirli günler vardı, zekat verirlerdi, hac için Beyti Makdis'e gider mihrabın etrafında tavaf yaparlardı (Mezmurlar 26/6; Bubi, İA. Tavaf Maddesi XII/I, 65). Fakat Beyti Makdis yıkıldıktan sonra bu tavafı bırakmışlardır (Cilacı, İlahi Dinlerde Oruç Hac ve Kurban, s. 48). Zina yasaktır, zinanın cezası ölümdür (Levililer 20/10-12; Tesniye 22/21-26), kadınlarda örtünme vardır, domuz eti yemezler, faiz haramdır.

İslamiyet'in diğer semavi dinler dâhil en çok Museviliğe benzemesi Yahudilerin dinlerine olan bağlılıklarından ve adetlerini daha fazla koruyup yaşatmalarından ileri gelmektedir. Avrupa'da kök salıp antik Roma ve Yunan kültürlerinin etkisi ile şekillenen Hristiyanlıkla benzerliklerinin daha az olması ise beklenen bir olgudur.

Bir hocadan ders alıp Dünya'nın farklı yerlerine giden farklı kişilerin öğretilerinin birbirlerine benzemesini doğal kabul ederiz hatta benzemesini değil benzememesini garip buluruz. Aynen bunun gibi semavi olan veya semavi olduğu halde sonradan insanların değiştirerek putperestliğe çevirdiği dinlerin ortak yönleri bulunması, benzer hadiselerden bahsetmesi, benzer ritüellere sahip olması beklenen bir olgudur. Bir dinin diğerinden bu ritüelleri kopyaladığını göstermez. Özellikle bu kopyalama İslam dini için hiç mümkün olamaz. Çünkü Hz. Muhammed Yahudilere, Hristiyanlara ve putperestlere benzememeye çok özen gösteriyor, hakkında herhangi bir hüküm gelmeyen günlük işlerde diğer dinlerin yaptıklarını yapmamaya çalışıyor ve sahabelerine de onların yaptıklarını yapmamalarını söylüyordu. Birkaç örnek göstermek gerekirse; tarihi kaynaklarda Hz Peygamber;

Müşriklere benzememek için sakalları uzatıp bıyıkları inceltmeyi önermiş, rengi sapsarı elbise giyilmemesini önermiş,

Hristiyanlara benzememek için, namaza çan ile çağırma teklifini reddetmiştir,

Yahudilere benzememek için sadece cumartesi günü oruç tutmamayı evvelinde veya sonrasında bir gün daha oruç tutmayı, secdede gözü yummamayı, Aşure gününden bir gün önce veya sonra fazladan oruç tutmayı, namazı nalın ile kılmayı, tavsiye etmiştir,

Mecusilere benzememek için tasları doldurması vs. liste uzatılabilir.

Tabi ki bunlar Kuran'ın emirleri değildir ve bu sözler birebir orjinal haliyle bu şekilde Efendimizin ağzından söylenmiş olsa bile o zamanki şartların gerekliliğinden dolayı bu uygulamaların gerektiğini düşünmeliyiz, bu zaman için de mutlaka İslam bunları gerektirir

diye kimseyi zorlayamayız. Örneğin, insanlara neden sapsarı elbise giyiyorsun denmez, çünkü Hz. Peygamber bunu giymeyin derken sebebini açıklamıştır yani o zamanın müşrikleri bu elbiseyi giyiyordur. Bu sözü bu zamana tatbik etmek İslamiyet değildir.

Hz Peygamberin diğer dinlere benzememedeki hassasiyetine baktığımızda Allah tarafından emredilmiş olanlar hariç diğer dinlerde geçen hiçbir ritüeli kabul etmeyecek derecede onlardan uzak durduğu anlaşılıyor. Fakat dinlerin çıkış noktası bir Tanrı'ya dayandığı için bilgiler ve uygulamaların benzer olması da kaçınılmaz olmaktadır.

Diğer bir nokta da Allah'ın bir dinin peygamberine yaşatmış olduğu bir olguyu tek ona mahsus olduğunu ayetlerle belirtmemişse başka kişilerinde aynı veya benzer olguyu yaşamış olabileceğidir. Örneğin, Hz Muhammed, Miraç olayını yaşamışsa bunun daha önceden başka bir kişi tarafından yaşanmadığını iddia edemeyiz. Hatta başkaları tarafından da yaşanmış olması akla daha uygundur. Allah, Hz Meryem'e ruh üflemişse ondan önce veya sonra bunu yine yapmış olmasında hiçbir mahsur yoktur. Hz İsa ölüleri diriltmiştir fakat bu özellik sadece Hz İsa'ya verilmiş diye bir bilgi bulunmamaktadır. Ondan önce çok kimselere verilmiş bir özellik olmaması için bir sebep var mıdır? Allah Hz Nuh'un kavminin bulunduğu geniş vadiyi bir denize çevirmesi olayının tarih boyunca tek bu kavim için geçerli olduğunu iddia edebilir miyiz? Allah kanunlarını sürekli tekrar eder, bunu şu ayetlerden anlayabiliriz;

Bundan önce gelip geçen (ümmet)ler hakkında Allah'ın kanûnu (böyle)dir. Ve Allah'ın kanûnunda aslâ bir değişme bulamazsın! Ahzab 62

Daha önceden beri devam eden, Allah'ın kanunu budur. Ve Allah'ın kanununda bir değişiklik bulamazsın. Fetih 23

Dolayısıyla dinlerin köklerinin bir merkezden geldiği, Hz Muhammed'in Yahudi ve Hristiyanlara benzememeye özen gösterdiği, yaşanılan olayların farklı kavimlerde defalarca yaşanmış olabileceği, İslamiyet'in diğer dinlerden bir uygulamayı sırf beğendiği için aldığı hakkında bir delil olmadığı ve bu düşünceyi soyut bir varsayımdan öteye götürecek hiçbir kanıt olmadığı gerçeklerini bir arada düşünürsek semavi dinlerin orijinal öğretilerinin birbirinden kopyalama değil, aynı kökün farklı dalları olduğunu görebiliriz.

Örneğin namazın asıl manasını taşıyan secde ve rükû pek çok dinde vardır ve geçmiş peygamberler Rablerine karşı bağlılıklarını bu hareketlerle bildirmişlerdir. Fakat insanoğlunun kibri maalesef secde ve rükûyu yani eğilmeyi zamanla dinlerinden kaldırmış ve dinlerini sadece bir dua dinine çevirmişlerdir. Aşağıdaki ayetlerin insan eliyle tahrif edilmiş kutsal kitaplarda hâla bulunması da biraz düşünmesi için insanlara yol gösterir.

Mezmurlar 95:6: Gelin secde yapalım ve rüku'a varalım; bizi yaratan Rabbin önünde diz çökelim!

Sayılar 16:20-22: …Ve Musa ve Harun yüzleri üzerine yere kapandılar…
Tekvin 17:3: Ve İbrahim yüzüstü yere kapandı…
Çıkış 34:8: Ve Musa (as) acele ile rükua gitti ve ibadet etti.

Nehemya 8:6: Ve Üzeyr büyük Rabbi takdis etti. Ve bütün kavim ellerini kaldırarak amin amin diye cevap verdiler. Ve rükua gittiler, secdeye vararak Rabblerine ibadet ettiler.
Matta 26:39: İsâ yere kapanıp… dua etti…
Matta 17:6: Ve havariler yüzleri üzerine yere kapandılar…

Daniel 6:10 Daniel yasanın imzalandığını öğrenince evine gitti. Üst odasının Yeruşalim yönüne bakan pencereleri açıktı. Daha önce yaptığı gibi her gün üç kez diz çöküp dua etti, Tanrısı'na övgüler sundu.

Esinleme 22:9 Ben senin gibi ve peygamber olan senin kardeşlerinle bu kitabın sözlerine uyanlar gibi Tanrı'nın kuluyum. Tanrı'ya secde et!

Yahudilerin en kapalı, yani kültürlerini koruyucu grubu olan Samiriler 2500 yıldır namazlarını koruyarak getirmişlerdir. Namaz bütün dinlerin orjinalinde olan bir ibadettir, fakat insanlar namazı günümüzde olduğu gibi zamanla terk ede ede tamamen unutmuşlar ve değişen dil yapılarına uygun sürekli güncelledikleri kitaplarından da namazı büyük ölçüde çıkartmışlardır. Eğer çağımızda haberleşme gelişmemiş olsa, yani Kuran her yerde aynı şekliyle muhafaza ediliyor olmasa, namaz kılma oranı sürekli azalan müslümanlar 1000 yıl sonra Kuran'da gördükleri namazın ne olduğunu anlamayacaklar ve meal ediyoruz diye ortaya çok farklı bir Kuran çıkaracaklardı. Zannediyorum ki Kuran'ın değiştirilemeyeceği garantisinin bir sebebi de okuma yazmanın, teknolojinin ve haberleşmenin gelişeceğini, Dünya insanlarının birbirlerine yaklaşacaklarını ve Kuran'ın orijinalinin bu sayede saklanacağını biliyor olması idi. İnsanların namazı nasıl unuttuklarını bir ayet şu şekilde haber verir;

"Sonra onların arkasından öyle nesiller türedi ki, namazı kaybettiler ve şehvetlerine kapılıp uydular. Böylece bunlar azgınlıklarının cezasıyla karşılaşacaklardır." Meryem 59

Şimdi böyle bir aşırmacılık iddiasında bulunan ve bilimsel metodu sözde kendilerine önder edinmiş materyalist düşünceye sorayım. Canlılar arasında benzer olan bir proteinin örneğin insülin proteinin farklı türlerde farklı olması, birbirine dış görünüş açısından uzak türlerde ise farklılaşmanın arttığını gördüğünüz zaman, bu proteini şu tür şundan veya bütün türler birbirinden aşırmıştır demek yerine bunlar bir kökten gelmiştir diyorsunuz. Bu konuya itiraz etmiyorum. Peki neden aynı bilgi benzerlikleri dinler arasında da bulununca bunların ortak bir merkezden geldiğine inanmıyorsunuz? Nerede kaldı sizin bilimsel metodolojiniz?

Burada bilimsel metodoloji rafa kalkıyor ve itirazların arkasındaki temel etkenin varlığı görünüyor. Malesef, önyargı ve körü körüne düşmanlık. Kuran bu insanların durumunu şöyle tarif ediyor:

"Gerçek şu ki, biz onlara melekler indirseydik, onlarla ölüler konuşsaydı ve her şeyi karşılarına toplasaydık, yine onlar inanmayacaklardı. Ancak onların çoğu cahillik ediyorlar." Enam 111

Onlar ki haklarında Rabbin sözü gerçekleşti, kendilerine her türlü âyet (belge ve mu'cize) de gelse, elem verici azabı görmedikçe inanmazlar. Yunus 97

“Onlar, farkında olmadan ansızın kendilerine gelecek olan elem dolu azabı görüp de, “Bize mühlet verilmez mi?” demedikçe, ona inanmazlar.” Şuara 201-203

“Yeryüzünde haksız yere kibirlenenleri (de) âyetlerimden yakında uzaklaştıracağım. (Onlar) her mu’cizeyi görseler de (yine) ona îmân etmezler. Hem hidâyet yolunu görseler, onu yol edinmezler. Fakat azgınlığın yolunu görseler, onu yol edinirler. Bunun sebebi, şübhesiz onların âyetlerimizi yalanlamaları ve onlardan gafil kimseler olmalarıdır.” Araf 146

Bu dünya da yaptıklarından pişman olmazlar ama ahirette çok pişman olacaklardır.

Suçlu günahkârları, Rableri huzurunda başları öne eğilmiş olarak: “Rabbimiz, gördük ve işittik; şimdi bizi (bir kere daha dünyaya) geri çevir, salih bir amelde bulunalım, artık biz gerçekten kesin bilgiyle inananlarız” (diye yalvaracakları zamanı) bir görsen. Secde 12